

Polityka rachunkowości w jednostkach sektora finansów publicznych

dr Anna Kłopotek

Instytut Rachunkowości

Kolegium Zarządzania i Finansów

SGH w Warszawie

Doradca ekonomiczny, NIK

anna.klopotek@sgh.waw.pl

Omawiane zagadnienia

- 1) Rachunkowość a Polityka rachunkowości;
- 2) Polityka rachunkowości w ustawie o rachunkowości (uor);
- 3) Zakładowy plan kont (ZPK) jako element Polityki rachunkowości, a Zestawienie obrotów i sald kont księgi głównej (ZOiS);
- 4) Przykładowe ryzyka w obszarze Polityka rachunkowości.

Akty prawne

- 1) Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2021 r. poz. 217, ze zm.), dalej: uor.
- 2) Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1634, ze zm.), dalej: ufp.
- 3) Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 13 września 2017 r. w sprawie rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2020 r. poz. 342), dalej: rrpzk.

Odpowiedzialność kierownika jednostki w zakresie Polityki rachunkowości

Kierownik jednostki, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej, ponosi odpowiedzialność za wykonywanie obowiązków w zakresie rachunkowości określonych ustawą, w tym z tytułu nadzoru, również w przypadku, gdy określone obowiązki w zakresie rachunkowości zostaną powierzone innej osobie lub przedsiębiorcy, o którym mowa w art. 11 ust. 2, za ich zgodą (z wyjątkiem inwentaryzacji metodą spisu z natury, za którą odpowiedzialność ponosi kierownik jednostki).

(art. 4 ust. 5 uor)

Kierownik jednostki oraz członkowie rady nadzorczej lub innego organu nadzorującego jednostkę są zobowiązani do zapewnienia, aby sprawozdanie finansowe, skonsolidowane sprawozdanie finansowe, sprawozdanie z działalności oraz sprawozdanie z działalności grupy kapitałowej spełniały wymagania przewidziane w ustawie.

(art. 4a ust. 1 uor)

Kierownik jednostki ustala w formie pisemnej i aktualizuje dokumentację opisującą w języku polskim przyjęte przez jednostkę zasady (politykę) rachunkowości (w zakresie wymienionym w art. 10 ust. 1 uor).

(art. 10 ust. 2 uor);

Odpowiedzialność kierownika jednostki w zakresie Polityki rachunkowości

Kierownik jednostki sektora finansów publicznych jest odpowiedzialny za całość gospodarki finansowej tej jednostki

(art. 53 uofp)

Zapewnienie funkcjonowania adekwatnej, skutecznej i efektywnej kontroli zarządczej należy do obowiązków:

- 1) ministra w kierowanych przez niego działach administracji rządowej, zwanego dalej "ministrem kierującym działem", z zastrzeżeniem ust. 2;
- 2) wójta, burmistrza, prezydenta miasta, przewodniczącego zarządu jednostki samorządu terytorialnego;
- 3) kierownika jednostki.

(art. 69 ust. 1 pkt 3 uofp)

Procedury, w tym Polityka rachunkowości – kontrola zarządcza

Odpowiedzialność głównego księgowego

Za prawidłową gospodarkę finansową zgodnie z art. 54 ufp, odpowiada główny księgowy jsfp, któremu kierownik jednostki powierzył obowiązki i odpowiedzialność w zakresie:

- 1) prowadzenia rachunkowości jednostki,
- 2) wykonywania dyspozycji środkami pieniężnymi,
- 3) dokonywania wstępnej kontroli:
 - a) zgodności operacji gospodarczych i finansowych z planem finansowym,
 - b) kompletności i rzetelności dokumentów dotyczących operacji gospodarczych i finansowych.

Przyjęcie odpowiedzialności za wykonywanie obowiązków w zakresie rachunkowości określonych ustawą (uor) przez inną osobę lub przedsiębiorcę (jsfp) powinno być stwierdzone w formie pisemnej.

(art. 4 ust. 5 uor)

Powierzenie obowiązków musi być pisemne, podpisane przez obie strony.

Rachunkowość - definicja

Rachunkowość – system ewidencji gospodarczej ujmujący w mierniku pieniężnym i przekroju poszczególnych podmiotów gospodarczych wraz z procesami produkcji, dystrybucji, konsumpcji i akumulacji. Rachunkowość jest sformalizowanym systemem, odzwierciedlającym proces prowadzonej działalności gospodarczej i służy jej ocenie. Podstawowym celem rachunkowości jest dostarczenie prawdziwego i rzetelnego obrazu sytuacji majątkowej i finansowej podmiotu gospodarczego. Przedmiotem rachunkowości jest każde zdarzenie gospodarcze wyrażone w mierniku pieniężnym i wpływające na zmianę sytuacji podmiotu gospodarczego, jego zasoby i wyniki.

<https://pl.wikipedia.org/wiki/Rachunkowo%C5%9B%C4%87>

Definicje rachunkowości w publikacjach branżowych, najważniejsza definicja w uor (art. 4 ust. 3).

Rachunkowość - definicja

Rachunkowość – całościowy system obejmujący: pomiar, ewidencję, grupowanie, prezentowanie i analizę wyrażonych w pieniądzu operacji gospodarczych, rzetelnie i jasno przedstawiający sytuację majątkową i finansową oraz wynik finansowy jednostki.

Podstawą są regulacje prawne.

- Księgi rachunkowe prowadzi się w języku polskim i w walucie polskiej (art. 9 uor).
- Księgi rachunkowe obejmują zbiory zapisów księgowych, obrotów (sum zapisów) i sald, które tworzą: dziennik, księgę główną, księgi pomocnicze, zestawienia: obrotów i sald kont księgi głównej oraz sald kont ksiąg pomocniczych, wykaz składników aktywów i pasywów (inwentarz) (art. 13 ust. 1 uor + art. 19 uor).
- Do ksiąg rachunkowych okresu sprawozdawczego należy wprowadzić, w postaci zapisu, każde zdarzenie, które nastąpiło w tym okresie sprawozdawczym (art. 20 ust. 1 uor).
- Podstawą zapisów w księgach rachunkowych są dowody księgowe stwierdzające dokonanie operacji gospodarczej, zwane dalej „dowodami źródłowymi” (art. 20 ust. 2 uor).
- Jednostki sektora finansów publicznych prowadzą rachunkowość zgodnie z przepisami o rachunkowości, z uwzględnieniem zasad określonych w niniejszej ustawie (art. 40 ust. 1 ufp).
- JSFP (jednostki o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 4 uor), nie stosują przepisów rozdziałów 5, 6 i 7 ustawy (art. 80 ust. 1 uor).

Zdarzenie gospodarcze

to każde zdarzenie (fakt, zjawisko) związane z prowadzoną działalnością gospodarczą przez jednostki.

Zdarzenie gospodarcze, które:

- jest wyrażone wartościowo;
- ma wpływ na stan majątku bądź źródła jego finansowania;
- ma wpływ na wynik finansowy jednostki;
- powoduje zmiany zawsze dwóch składników (zapis podwójny), a zmiany te są równoczesne i równe co do wartości (zapis dwustronny i jednakowy),

jest operacją gospodarczą.

Zdarzenie gospodarcze jest pojęciem szerszym niż operacja gospodarcza – każda operacja gospodarcza jest zdarzeniem gospodarczym, ale nie każde zdarzenie gospodarcze jest operacją gospodarczą. Zdarzenie gospodarcze pociąga za sobą określone operacje gospodarcze: np. podpisanie umowy z pracownikiem jest zdarzeniem gospodarczym, które w przyszłości spowoduje operację gospodarczą w postaci wypłaty wynagrodzenia. Zdarzenie gospodarcze, które nie jest operacją gospodarczą nie jest zaksięgowane.

https://pl.wikipedia.org/wiki/Zdarzenie_gospodarcze

Podział zdarzeń gospodarczych (wikipedia)

Operacje gospodarcze	Pozostałe zdarzenia gospodarcze
Wywołują zmiany w: – samych tylko aktywach (operacje aktywne), – samych pasywach (operacje pasywne), lub – aktywach i pasywach jednocześnie (operacje aktywno-pasywne).	Nie wywołują bezpośrednio zmian ani w pasywach ani w aktywach. Jednak zdarzenia te mogą mieć w przyszłości wpływ na majątek i kapitał przedsiębiorstwa (np. zdarzenie gospodarcze w postaci wysłania zamówienia do dostawcy – w przyszłości, gdy zamówienie zostanie zrealizowane, jednostce powiększą się aktywa w postaci dostarczonego towaru i zwiększą pasywa - w postaci kredytu kupieckiego).
Są wyrażane wartościowo (w cenach) - np. operacja gospodarcza w postaci zakupu samochodu za gotówkę, zwiększa wartość środków trwałych o 40.000 zł oraz zmniejsza wartość gotówki na rachunku bankowym o 40.000 zł.	Nie są wyrażane wartościowo (są to np. przyjęte w przedsiębiorstwie normy, podpisane umowy o współpracy, itp.).
Podlegają obowiązkowi ewidencji księgowej.	Nie są ewidencjonowane w księgach rachunkowych.
Dokumentem je potwierdzającym jest dowód księgowy.	Są dowolnie dokumentowane (np. poprzez umowę, e-mail, list).
Przykłady operacji gospodarczych	Przykłady pozostałych zdarzeń gospodarczych
1) zakup maszyn, urządzeń, materiałów do produkcji 2) wypłata wynagrodzeń pracownikom 3) otrzymanie zapłaty za towar, otrzymanie darowizny 4) opłacenie podatku	1) zawarcie umowy z nowym pracownikiem, z dostawcą usług 2) umowa o założeniu konsorcjum 3) wyznaczenie norm zużycia materiałów w przedsiębiorstwie 4) otrzymanie zamówienia (wpływ zamówienia)

Pozostałe zdarzenia gospodarcze

Niektóre pozostałe zdarzenia gospodarcze są wyrażone wartościowo, np.:

- Wypożyczony majątek (obce środki trwałe);
- Wycofany środek trwały z użycia, ale fizycznie jest jeszcze w danej jednostce.

Ewidencja pozabilansowa

Przykładowo: jeżeli jednostka posiada obce środki trwałe, to ujmuje je w ewidencji pozabilansowej, musi przeprowadzić ich inwentaryzację metodą spisu z natury i o wynikach inwentaryzacji powiadomić właścicieli obcych środków trwałych.

Inwentaryzacją drogą spisu z natury obejmuje się również znajdujące się w jednostce składniki aktywów, będące własnością innych jednostek, powierzone jej do sprzedaży, przechowania, przetwarzania lub używania, powiadamiając te jednostki o wynikach spisu. Obowiązek ten nie dotyczy jednostek świadczących usługi pocztowe, transportowe, spedycyjne i składowania.

(art. 26 ust. 2 uor)

(Obce środki trwałe jednostka wykazuje w Informacji dodatkowej)

Zakres rachunkowości w uor

Rachunkowość jednostki obejmuje:

- 1) przyjęte zasady (politykę) rachunkowości;
- 2) prowadzenie, na podstawie dowodów księgowych, ksiąg rachunkowych, ujmujących zapisy zdarzeń w porządku chronologicznym i systematycznym;
- 3) okresowe ustalanie lub sprawdzanie drogą inwentaryzacji rzeczywistego stanu aktywów i pasywów;
- 4) wycenę aktywów i pasywów oraz ustalanie wyniku finansowego;
- 5) sporządzanie sprawozdań finansowych;
- 6) gromadzenie i przechowywanie dowodów księgowych oraz pozostałej dokumentacji przewidzianej ustawą;
- 7) poddanie badaniu, składanie do właściwego rejestru sądowego, udostępnianie i ogłaszanie sprawozdań finansowych w przypadkach przewidzianych ustawą.

(art. 4 ust. 3 uor)

Ww. zakres ma charakter obligatoryjny

Polityka rachunkowości

Definicje (art. 3 uor), m.in.

Przyjęte zasady (polityka) rachunkowości

- rozumie się przez to **wybrane i stosowane przez jednostkę rozwiązania** dopuszczone ustawą, w tym także określone w MSR, **zapewniające wymaganą jakość sprawozdań finansowych**

(art. 3 ust. 1 pkt 11 uor)

Jednostka powinna posiadać dokumentację opisującą w języku polskim przyjęte przez nią zasady (politykę) rachunkowości.

(art. 10 ust. 1 uor)

Pomocny w przygotowaniu Polityki rachunkowości może być:

Komunikat Ministra Finansów z dnia 27 grudnia 2018 r., w sprawie ogłoszenia uchwały Komitetu Standardów Rachunkowości w sprawie przyjęcia aktualizacji Krajowego Standardu Rachunkowości Nr 7 „Zmiany zasad (polityki) rachunkowości, wartości szacunkowych, poprawianie błędów, zdarzenia następujące po dniu bilansowym – ujęcie i prezentacja”.

Polityka rachunkowości

Powinna zawierać:

- 1) określenia roku obrotowego i wchodzących w jego skład okresów sprawozdawczych;
- 2) metod wyceny aktywów i pasywów oraz ustalania wyniku finansowego;
- 3) sposobu prowadzenia ksiąg rachunkowych, w tym co najmniej:
 - a) zakładowego planu kont, ustalającego wykaz kont księgi głównej, przyjęte zasady klasyfikacji zdarzeń, zasady prowadzenia kont ksiąg pomocniczych oraz ich powiązania z kontami księgi głównej,
 - b) wykazu ksiąg rachunkowych, a przy prowadzeniu ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera - wykazu zbiorów danych tworzących księgi rachunkowe na informatycznych nośnikach danych z określeniem ich struktury, wzajemnych powiązań oraz ich funkcji w organizacji całości ksiąg rachunkowych i w procesach przetwarzania danych,
 - c) opisu systemu przetwarzania danych, a przy prowadzeniu ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera - opisu systemu informatycznego, zawierającego wykaz programów, procedur lub funkcji, w zależności od struktury oprogramowania, wraz z opisem algorytmów i parametrów oraz programowych zasad ochrony danych, w tym w szczególności metod zabezpieczenia dostępu do danych i systemu ich przetwarzania, a ponadto określenie wersji oprogramowania i daty rozpoczęcia jego eksploatacji;
- 4) systemu służącego ochronie danych i ich zbiorów, w tym dowodów księgowych, ksiąg rachunkowych i innych dokumentów stanowiących podstawę dokonanych w nich zapisów.

(art. 10 ust. 1 uor)

Polityka rachunkowości

- Kierownik jednostki ustala w formie pisemnej i aktualizuje dokumentację, o której mowa w ust. 1.
(art. 10 ust. 2 uor)
- W sprawach nieuregulowanych przepisami ustawy, przyjmując zasady (politykę) rachunkowości, jednostki mogą stosować krajowe standardy rachunkowości wydane przez Komitet Standardów Rachunkowości. W przypadku braku odpowiedniego standardu krajowego, jednostki, inne niż wymienione w art. 2 ust. 3, mogą stosować MSR.
(art. 10 ust. 3 uor)

Jednostki sporządzające sprawozdania finansowe zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości, Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej oraz związanymi z nimi interpretacjami ogłoszonymi w formie rozporządzeń Komisji Europejskiej, zwanymi dalej "MSR", stosują przepisy ustawy oraz przepisy wykonawcze wydane na jej podstawie, w zakresie nieuregulowanym przez MSR.
(art. 2 ust. 3 uor).

Polityka rachunkowości

obejmuje:

- 1) obowiązkowe elementy polityki rachunkowości (wymienione art. 10. ust. 1 uor),
- 2) ponadto, powinny być opracowane inne procedury, np.:
 - instrukcja sporządzania, obiegu i kontroli dowodów księgowych,
 - instrukcja gospodarowania majątkiem trwałym,
 - instrukcja prowadzenia gospodarki magazynowej,
 - instrukcja wykonywania i ewidencjonowania operacji kasowych,
 - instrukcja przeprowadzania inwentaryzacji i dokumentowania jej wyników,
 - instrukcja gospodarowania i ewidencjonowania druków ścisłego zarachowania.

Wszystkie zagadnienia dotyczące rachunkowości mogą też być zawarte w jednym dokumencie, tj. w Polityce rachunkowości.

Jako elementy systemu kontroli zarządczej

Polityka rachunkowości

- Musi zawierać wszystkie istotne informacje mające wpływ na prowadzoną rachunkowość, co do których są wątpliwości, bądź istnieje kilka wariantów prowadzenia (np. w zakresie wyceny aktywów i pasywów);
- Zapisy muszą być wewnętrznie spójne (te same kwestie nie mogą być ujęte w różny sposób w kilku miejscach);

Polityka rachunkowości (PR) jest źródłem wielu informacji o rachunkowości danej jednostki, powinna być tak napisana aby ułatwić pracę głównemu księgowemu i osobom stosującym zapisy PR.

W PR powinny być proste zapisy, zrozumiałe dla wszystkich pracowników zobowiązanych do jej stosowania, regulujące wszystkie istotne dla danego podmiotu kwestie, zgodne z przepisami uor (KSR, MSR), uofp i rozporządzeniami wykonawczymi.

PR nie powinna zawierać zbędnych zapisów, nie mających zastosowania w danej jednostce (np. towary w jednostce, która nie prowadzi działalności handlowej, inwentarz żywy, jeżeli jednostka go nie posiadała i nie posiada).

Określenie roku obrotowego i wchodzących w jego skład okresów sprawozdawczych (art. 10 ust. 1 pkt 1 uor)

- **rok obrotowy** - to rok kalendarzowy lub inny okres trwający 12 kolejnych pełnych miesięcy kalendarzowych, stosowany również do celów podatkowych. Rok obrotowy lub jego zmiany określa statut lub umowa, na podstawie której utworzono jednostkę. Jeżeli jednostka rozpoczęła działalność w drugiej połowie przyjętego roku obrotowego, to można księgi rachunkowe i sprawozdanie finansowe za ten okres połączyć z księgami rachunkowymi i sprawozdaniem finansowym za rok następny. W przypadku zmiany roku obrotowego pierwszy po zmianie rok obrotowy powinien być dłuższy niż 12 kolejnych miesięcy (art. 3 ust. 1 pkt 9 uor);

w jsfp dodatkowe regulacje dotyczące roku obrotowego

- **okres sprawozdawczy** - to okres, za który sporządza się sprawozdanie finansowe w trybie przewidzianym ustawą lub inne sprawozdania sporządzone na podstawie ksiąg rachunkowych (art. 3 ust. 1 pkt 8 uor).

Określenie roku obrotowego i wchodzących w jego skład okresów sprawozdawczych w jsfp

Sejm uchwala budżet państwa na rok budżetowy w formie ustawy budżetowej.

(art. 219 ust 1 Konstytucji)

Rokiem budżetowym jest rok kalendarzowy.

(art. 109 ust. 4 i art. 211 ust. 3 uofp)

Rokiem obrotowym jest rok budżetowy, **okresem sprawozdawczym** jest miesiąc.

(§ 26 rzrpk)

ale np.: „Okresem sprawozdawczym placówki jest kwartał” (§ 18 rzrpk)

Przykładowy zapis w PR:

Okresami sprawozdawczymi są: miesiąc, kwartał, zgodnie z odrębnymi przepisami obowiązującymi w jednostce.

Metody wyceny aktywów i pasywów oraz ustalania wyniku finansowego (art. 10 ust. 1 pkt 2 uor)

W Polityce rachunkowości:

- należy wskazać metody wyceny tych aktywów i pasywów, tych które występują w danej jednostce;
- należy wskazać zasady wyceny stosowane w trakcie roku obrotowego i na dzień bilansowy;
- muszą być zgodne z metodami określonymi w uor.

Zakładowy plan kont

wykaz kont księgi głównej oraz przyjęte zasady klasyfikacji zdarzeń, zasady prowadzenia kont pomocniczych oraz ich powiązania z kontami księgi głównej

(art.10 ust. 1 pkt 3 lit. a uor)

- konta księgi głównej z podaniem ich nazw i symboli w podziale na zespoły kont,
- opis zasad funkcjonowania kont księgowych (rodzaj sald, jakie mogą wykazywać poszczególne konta syntetyczne z opisem znaczenia tego salda),
- zasady tworzenia i prowadzenia ewidencji analitycznej oraz sposób powiązania ksiąg pomocniczych z odpowiednim kontem księgi głównej,
- rodzaje operacji księgowanych na kontach, ze wskazaniem księgowania po stronie Wn/Dt i po stronie Ma/Ct, z podaniem typowych operacji księgowanych na danym koncie, ich treści ekonomicznej,
- konta korespondujące,
- rodzaje dokumentów stanowiących podstawę zapisów na kontach.

Zakładowy plan kont

- Bardzo ważne w konstrukcji planu kont jest właściwe zorganizowanie analityki, czyli kont pomocniczych, na których zapisy księgowe będą dostarczały szczegółowych informacji;
- Właściwie skonstruowany Plan kont ułatwi poprawne sporządzanie sprawozdań finansowych i budżetowych oraz z operacji finansowych (gdy układ wybranych kont odpowiada konkretnym pozycjom danego sprawozdania);
- Właściwie skonstruowany Plan kont ułatwi poprawne sporządzanie deklaracji (podatkowych, ZUS).

Zakładowy plan kont

Konta ksiąg pomocniczych prowadzi się w szczególności dla:

- 1) środków trwałych, w tym także środków trwałych w budowie, wartości niematerialnych i prawnych oraz dokonywanych od nich odpisów amortyzacyjnych lub umorzeniowych;
- 2) rozrachunków z kontrahentami;
- 3) rozrachunków z pracownikami, a w szczególności jako imienną ewidencję wynagrodzeń pracowników zapewniającą uzyskanie informacji, z całego okresu zatrudnienia;
- 4) operacji sprzedaży (kolejno numerowane własne faktury i inne dowody, ze szczegółowością niezbędną do celów podatkowych);
- 5) operacji zakupu (obce faktury i inne dowody, ze szczegółowością niezbędną do wyceny składników aktywów i do celów podatkowych);
- 6) kosztów i istotnych dla jednostki składników aktywów;
- 7) operacji gotówkowych w przypadku prowadzenia kasy.

(art.17 ust. 1 uor)

Zakładowy plan kont

Uor nie precyzuje metod prowadzenia kont ksiąg pomocniczych, z wyjątkiem ewidencji rzeczowych składników aktywów obrotowych.

Kierownik jednostki, uwzględniając rodzaj i wartość poszczególnych grup rzeczowych składników aktywów obrotowych posiadanych przez jednostkę, podejmuje decyzję o stosowaniu jednej z następujących metod prowadzenia kont ksiąg pomocniczych dla tych grup składników:

- 1) ewidencję ilościowo-wartościową, w której dla każdego składnika ujmuje się obroty i stany w jednostkach naturalnych i pieniężnych;
- 2) ewidencję ilościową obrotów i stanów, prowadzoną dla poszczególnych składników lub ich jednorodnych grup wyłącznie w jednostkach naturalnych. Wartość stanu wycenia się przynajmniej na koniec okresu sprawozdawczego, za który następują rozliczenia z budżetem z tytułu podatku dochodowego, dokonane na podstawie danych rzeczywistych;
- 3) ewidencję wartościową obrotów i stanów towarów oraz opakowań, prowadzoną dla punktów obrotu detalicznego lub miejsc składowania, której przedmiotem zapisów są tylko przychody, rozchody i stany całego zapasu;
- 4) odpisywania w koszty wartości materiałów i towarów na dzień ich zakupu lub produktów gotowych w momencie ich wytworzenia, połączone z ustalaniem stanu tych składników aktywów i jego wyceny oraz korekty kosztów o wartość tego stanu, nie później niż na dzień bilansowy.

(art.17 ust. 2 uor)

Zakładowy plan kont - rzp

1. Plan kont dla:

- 1) budżetu państwa określa załącznik nr 1 do rzp;
- 2) budżetów jednostek samorządu terytorialnego określa załącznik nr 2 do rzp;
- 3) jednostek budżetowych i samorządowych zakładów budżetowych określa załącznik nr 3 do rzp;
- 4) placówek określa załącznik nr 4 do rzp.

2. Plan kont **stanowi podstawę do opracowania
zakładowego planu kont.**

(§ 19 ust. 1 i 2 rzp)

Zakładowy plan kont

Ustalając zakładowy plan kont, należy się kierować następującymi zasadami:

- 1) konta wskazane w planach kont traktuje się jako standardową liczbę kont, która może być ograniczona jedynie o konta służące do księgowania operacji gospodarczych niewystępujących w jednostce lub placówce albo uzupełniona o konta zgodne co do treści ekonomicznej, w tym również przy wykorzystaniu symboli kont, które nie mają zastosowania w jednostce;
- 2) plan kont dla budżetu jednostki samorządu terytorialnego może być uzupełniony o wybrane konta niezbędne do ewidencji operacji budżetu jednostki samorządu terytorialnego z planu kont dla jednostek budżetowych i samorządowych zakładów budżetowych;
- 3) konta wskazane w planach kont określonych w załącznikach do rozporządzenia mogą być dzielone na dwa lub więcej kont syntetycznych;
- 4) zakładowy plan kont powinien:
 - a) uwzględniać ustalenia jednostki nadrzędnej lub zarządu jednostki samorządu terytorialnego dotyczące zasad grupowania operacji gospodarczych istotnych dla rodzaju działalności,
 - b) **zapewniać możliwość sporządzenia sprawozdań finansowych, sprawozdań budżetowych lub innych sprawozdań określonych w odrębnych przepisach.**

(§ 20 ust. 1 rzrpk)

Zakładowy plan kont

Jeżeli przepisy dotyczące sprawozdań nakładają obowiązek:

- 1) wykazywania w sprawozdaniach obrotów na określonych kontach – stosowana technika księgowości powinna umożliwić prawidłowe ustalenie wysokości tych obrotów;
- 2) uzyskiwania informacji również w innych układach niż określone w planie kont – ewidencja aktywów, pasywów oraz kosztów i przychodów może być dokonywana według innych dodatkowych klasyfikacji.

(§ 21 rzp)

Wykaz ksiąg rachunkowych

Wykaz ksiąg rachunkowych, a przy prowadzeniu ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera - wykazu zbiorów danych tworzących księgi rachunkowe na informatycznych nośnikach danych z określeniem ich struktury, wzajemnych powiązań oraz ich funkcji w organizacji całości ksiąg rachunkowych i w procesach przetwarzania danych.

(art.10 ust. 1 pkt 3 lit.b uor)

Określenie, że księgi rachunkowe obejmują zbiory zapisów księgowych, obrotów (sum zapisów) i sald, które tworzą:

- 1) dziennik;
- 2) księgę główną;
- 3) księgi pomocnicze;
- 4) zestawienia: obrotów i sald kont księgi głównej oraz sald kont ksiąg pomocniczych;
- 5) wykaz składników aktywów i pasywów (inwentarz).

(art. 13 ust. 1 uor)

Należy opisać czym dla danej jednostki jest dziennik, księga główna, księgi pomocnicze, zestawienie obrotów i sald kont księgi głównej i sald kont pomocniczych.

Wykaz ksiąg rachunkowych

Zbiory zapisów księgowych, obrotów (sum zapisów) i sald, które tworzą:

5) wykaz składników aktywów i pasywów (inwentarz)

(art. 13 ust. 1 pkt 5 uor)

Wykaz składników aktywów i pasywów (inwentarz), potwierdzony ich inwentaryzacją, **sporządzają jednostki, które uprzednio nie prowadziły ksiąg rachunkowych w sposób określony ustawą.** W pozostałych jednostkach rolę inwentarza spełnia zestawienie obrotów i sald kont księgi głównej oraz zestawienia sald kont ksiąg pomocniczych sporządzone na dzień zamknięcia ksiąg rachunkowych (art. 19 ust. 1 uor).

Pozycje inwentarza sporządzonego przez jednostki, które nie prowadziły uprzednio ksiąg rachunkowych, powinny stanowić odpowiedniki lub rozwinięcia poszczególnych pozycji bilansu otwarcia. Składniki aktywów i pasywów wycenia się w inwentarzu według zasad określonych w rozdziale 4 (art. 19 ust. 2 uor).

Księgi rachunkowe

- Określenie miejsca prowadzenia ksiąg rachunkowych;

(art. 11a uor)

- Określenie technik prowadzenia ksiąg rachunkowych;

(art. 13 ust. 2 i 3 w zw. z art. 72 ust. 1 uor)

Może zdarzyć się sytuacja, że niektóre księgi rachunkowe będą prowadzone ręcznie, np. ewidencja środków trwałych, wówczas taką informację należy zapisać w Polityce rachunkowości.

Opis systemu przetwarzania danych, ochrona danych

- Opis systemu przetwarzania danych, a przy prowadzeniu ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera – system informatyczny, zawierający wykaz programów, procedur lub funkcji, w zależności od struktury oprogramowania, wraz z opisem algorytmów i parametrów;
- Opis programowych zasad ochrony danych, w tym w szczególności metod zabezpieczenia dostępu do danych i systemu ich przetwarzania;
- Określenie wersji oprogramowania i daty rozpoczęcia jego eksploatacji.

(art. 10 ust.1 pkt 3 lit. c uor)

System służący ochronie danych i ich zbiorów

Opis systemu służącego ochronie danych i ich zbiorów, w tym dowodów księgowych, ksiąg rachunkowych i innych dokumentów stanowiących podstawę dokonanych w nich zapisów.

(art. 10 ust. 1 pkt 4 uor)

Zasady rachunkowości

Jsfp zgodnie z art. 40 ust. 1 uofp, zostały zobligowane do prowadzenia rachunkowości zgodnie z przepisami uor, z uwzględnieniem zasad określonych w uofp, a więc zostały zobligowane do **rzetelnego i jasnego przedstawiania sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyniku finansowego według zasad określonych przepisami uor** (zasady w art. 4-8 uor), gwarantując wiarygodność i użyteczność dostarczanych informacji.

Zasada wiernego obrazu

1. Jednostki obowiązane są stosować przyjęte zasady (politykę) rachunkowości, **rzetelnie i jasno** przedstawiając sytuację majątkową i finansową oraz wynik finansowy.

1a. W celu rzetelnego i jasnego przedstawienia sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyniku finansowego jednostka jest obowiązana przedstawiać wszelkie dodatkowe informacje konieczne do spełnienia tego obowiązku w informacji dodatkowej.

1b. Jeżeli w wyjątkowych przypadkach stosowanie określonego przepisu ustawy nie pozwoliłoby na rzetelne i jasne przedstawienie sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyniku finansowego, jednostka nie stosuje tego przepisu, a w informacji dodatkowej uzasadnia przyczyny jego niezastosowania oraz określa wpływ, jaki niezastosowanie przepisu wywiera na obraz sytuacji majątkowej i finansowej oraz wynik finansowy jednostki.

(art. 4 ust. 1, 1a i 1b uor)

Zasada wyższości treści nad formą

Zdarzenia, w tym operacje gospodarcze, ujmuje się w księgach rachunkowych i wykazuje w sprawozdaniu finansowym zgodnie z ich treścią ekonomiczną.

(art. 4 ust. 2 uor)

Bardzo ważne – podstawą ewidencji jest treść ekonomiczna, wynikająca z dowodu księgowego.

Zasada istotności

Jednostka może w ramach przyjętych zasad (polityki) rachunkowości **stosować uproszczenia, jeżeli nie wywiera to istotnie ujemnego wpływu na realizację obowiązku określonego w ust. 1** (art. 4 ust. 4 uor)

- tj. na rzetelne i jasne przedstawienie sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyniku finansowego (art. 4 ust. 1 uor).

Stosując przepisy uor, jednostka kieruje się zasadą istotności. Informacje wykazywane w sprawozdaniu finansowym oraz skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym należy uznać za istotne, gdy ich pominięcie lub zniekształcenie może wpływać na decyzje podejmowane na ich podstawie przez użytkowników tych sprawozdań. Nie można uznać poszczególnych pozycji za nieistotne, jeżeli wszystkie nieistotne pozycje o podobnym charakterze łącznie uznaje się za istotne (art. 4 ust. 4a uor).

Określając zasady (politykę) rachunkowości należy zapewnić wyodrębnienie w rachunkowości wszystkich **zdarzeń istotnych** do oceny sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyniku finansowego jednostki, przy **zachowaniu zasady ostrożności** (art. 8 ust. 1 uor).

Zasada ciągłości i porównywalności

Przyjęte zasady (politykę) rachunkowości należy stosować w sposób ciągły, dokonując w kolejnych latach obrotowych jednakowego:

- grupowania operacji gospodarczych,
- wyceny aktywów i pasywów, w tym także dokonywania odpisów amortyzacyjnych lub umorzeniowych,
- ustalania wyniku finansowego,
- sporządzania sprawozdań finansowych,

tak, aby za kolejne lata informacje z nich wynikające były porównywalne.

Wykazane w księgach rachunkowych na dzień ich zamknięcia stany aktywów i pasywów należy ująć w tej samej wysokości, w otwartych na następny rok obrotowy księgach rachunkowych.

(art. 5 ust. 1 uor).

Zasada kontynuacji działalności

Przy stosowaniu przyjętych zasad (polityki) rachunkowości przyjmuje się założenie, że jednostka będzie kontynuowała w dającej się przewidzieć przyszłości działalność w niezmnieszonej istotnie zakresie, bez postawienia jej w stan likwidacji lub upadłości, chyba że jest to niezgodne ze stanem faktycznym lub prawnym.

W sektorze publicznym nie ma upadłości

Ustalając zdolność jednostki do kontynuowania działalności, kierownik jednostki uwzględnia wszystkie informacje dostępne na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego, dotyczące dającej się przewidzieć przyszłości, obejmującej okres nie krótszy niż jeden rok od dnia bilansowego.

(art. 5 ust. 2 uor)

Zasada memoriału

W księgach rachunkowych jednostki należy ująć wszystkie osiągnięte, przypadające na jej rzecz przychody i obciążające ją koszty związane z tymi przychodami dotyczące danego roku obrotowego, niezależnie od terminu ich zapłaty.

(art. 6 ust. 1 uor)

Skutki transakcji i innych zdarzeń uznawane są w momencie ich wystąpienia, a nie w momencie otrzymania lub wydatkowania środków pieniężnych i są wykazywane w sprawozdaniach okresu, którego dotyczą.

W celu przestrzegania zasady memoriału i biorąc pod uwagę często występujące sytuacje wpływu dokumentów ze znacznym opóźnieniem w stosunku do daty dokonania operacji gospodarczej, należy w **Polityce rachunkowości** określić pod jaką datą, takie dowody księgowe, będą ujmowane w księgach rachunkowych (zapisy dyscyplinujące pracowników, ale należy pamiętać o konieczności ujęcia dowodów we właściwych okresach sprawozdawczych).

Zasada memoriału

W jsfp, uor odnośnie stosowania zasady memoriału uzupełnia **art. 40 ust. 2 pkt 1 i 2 uofp**, zgodnie z którym w planie kont należy ująć:

- 1) dochody i wydatki w terminie ich zapłaty, niezależnie od rocznego budżetu, którego dotyczą – **zasada kasowa**;
- 2) wszystkie etapy rozliczeń poprzedzające płatność dochodów i wydatków, a w zakresie wydatków i kosztów - także zaangażowanie środków.

Zasada memoriału oznacza obowiązek ujęcia w księgach rachunkowych wszystkich operacji gospodarczych w momencie ich wystąpienia, a nie w terminie ich zapłaty. Oznacza to, że niezapłacone koszty będą ujęte drugostronnie w księgach rachunkowych jako zobowiązania, a nieopłacone przychody jako należności. Zasada memoriału zapewnia dostarczenie informacji o należnościach (**poprzedzeniem dochodu są należności**) i zobowiązaniach (**poprzedzeniem wydatku są zobowiązania**), które w przyszłości spowodują przepływ środków pieniężnych.

Zasada współmierności

Dla zapewnienia współmierności przychodów i związanych z nimi kosztów do aktywów lub pasywów danego okresu sprawozdawczego zaliczane będą koszty lub przychody dotyczące przyszłych okresów oraz przypadające na ten okres sprawozdawczy koszty, które jeszcze nie zostały poniesione.

(art. 6 ust. 2)

Powiązanie przychodów i kosztów ich uzyskania z okresem, którego dotyczą.

Zasada współmierności

Wynik finansowy powinien zawierać tylko koszty i przychody danego roku, co umożliwi prawidłowe rozliczenie z budżetem.

Koszty lat następnych ujmuje się na koncie:

640 „*Rozliczenia międzyokresowe kosztów*” (*możliwość stosowania zapisanych w PR uproszczeń, zasada istotności*),

oraz przychody lat następnych na koncie:

840 „*Rezerwy i rozliczenia międzyokresowe przychodów*”.

Zasada ostrożności (ostrożnej wyceny)

1. Poszczególne składniki aktywów i pasywów wycenia się stosując rzeczywiście poniesione na ich nabycie (wytworzenie) ceny (koszty), z zachowaniem zasady ostrożności. W szczególności należy w tym celu w wyniku finansowym, bez względu na jego wysokość, uwzględnić:

- 1) zmniejszenia wartości użytkowej lub handlowej składników aktywów, w tym również dokonywane w postaci odpisów amortyzacyjnych lub umorzeniowych;
- 2) (uchylony);
- 3) wyłącznie niewątpliwe pozostałe przychody operacyjne i zyski nadzwyczajne;
- 4) wszystkie poniesione pozostałe koszty operacyjne i straty nadzwyczajne;
- 5) rezerwy na znane jednostce ryzyko, grożące straty oraz skutki innych zdarzeń.

2. Zdarzenia, o których mowa w ust. 1, należy uwzględnić także wtedy, gdy zostaną one ujawnione między dniem bilansowym a dniem, w którym rzeczywiście następuje zamknięcie ksiąg rachunkowych.

(art. 7 ust 1 i 2)

Zasada ostrożności (ostrożnej wyceny)

Określając zasady (politykę) rachunkowości należy zapewnić wyodrębnienie w rachunkowości wszystkich zdarzeń istotnych do oceny sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyniku finansowego jednostki, przy zachowaniu zasady ostrożności.

(art. 8 ust. 1)

W PR zapis o amortyzacji na koniec roku (a nie w okresach miesięcznych).

Np. bardzo ważne zapisy w PR dotyczące środków trwałych (ewidencjonowanych na koncie 011, pozostałych środków trwałych na koncie 013 – od jakiej wartości, i spisywanych w koszty – ewidencja ilościowa,

- Prowadzenie Księgi inwentarzowej, tabel amortyzacji).

Czy pracownicy odpowiedzialni za gospodarkę i ewidencję środków trwałych znają PR?

Zapisy w PR dotyczące odpisów aktualizujących, kiedy tworzymy, na co i w jaki sposób (konto 290).

Zasada zakazu kompensat (indywidualnej wyceny)

Wartość poszczególnych składników aktywów i pasywów, przychodów i związanych z nimi kosztów, jak też zysków i strat nadzwyczajnych ustala się oddzielnie. Nie można kompensować ze sobą wartości różnych co do rodzaju aktywów i pasywów, przychodów i kosztów związanych z nimi oraz zysków i strat nadzwyczajnych

(art. 7 ust 3)

Należy dokonać oddzielnej wyceny każdego składnika aktywów, pasywów, przychodów i związanych z nimi kosztów.

(nie powinno się winą za nieprawidłowe ustalanie sald obarczać systemu finansowo-księgowego)

Szczególne zasady rachunkowości jsfp

dotyczą:

- 1) ewidencji wykonania budżetu;
- 2) ewidencji wykonania budżetu w układzie zadaniowym;
- 3) ewidencji aktywów trwałych stanowiących własność Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego;
- 4) wyceny poszczególnych składników aktywów i pasywów;
- 5) sporządzania sprawozdań finansowych oraz odbiorców tych sprawozdań.

(art. 40 ust. 3 uofp + regulacje w rzrpk)

Zmiana zasad (polityki) rachunkowości

W celu **rzetelnego i jasnego przedstawienia sytuacji**, jednostka może ze skutkiem **od pierwszego dnia roku obrotowego**, bez względu na datę podjęcia decyzji, zmienić dotychczas stosowane **rozwiązania** na inne, **przewidziane ustawą**.

Zmiana dotychczas stosowanych rozwiązań wymaga określenia w informacji dodatkowej **wpływu tych zmian na sprawozdania finansowe** wymagane innymi przepisami prawa, jeżeli zostały one sporządzone za okres, w którym powyższe rozwiązania uległy zmianie.

W takim przypadku należy w sprawozdaniu finansowym jednostki za rok obrotowy, w którym zmiany te nastąpiły, podać **przyczyny tych zmian, określić liczbowo ich wpływ na wynik finansowy** oraz **zapewnić porównywalność danych** sprawozdania finansowego dotyczących roku poprzedzającego rok obrotowy, w którym dokonano zmian.

Skutki zmiany przyjętych zasad (polityki) rachunkowości odnosi się na kapitał (fundusz) własny i wykazuje jako zysk (stratę) z lat ubiegłych.

(art. 8 ust. 2)

Przykłady gdy konieczna jest zmiana Polityki rachunkowości

- zmiana przepisów prawa w zakresie zapisów w Polityce rachunkowości (np. wartość jednorazowego umorzenia);
- utrata prawa do stosowania określonych uproszczeń;
- zmiana przedmiotu działalności jednostki;
- rozpoczęcie nowej działalności lub zmiana zakresu działalności;
- wykonanie wniosków pokontrolnych, zaleceń audytora;

Księgi rachunkowe

- 1) Dziennik;
- 2) Księga główna;
- 3) Księgi pomocnicze;
- 4) Zestawienie obrotów i sald kont księgi głównej oraz Zestawienie sald kont ksiąg pomocniczych;
- 5) Wykaz składników aktywów i pasywów (inwentarz).

W Polityce rachunkowości powinny być zapisy dotyczące otwarcia i zamknięcia ksiąg rachunkowych.

Otwarcie ksiąg rachunkowych

- 1) na dzień rozpoczęcia działalności, którym jest dzień pierwszego zdarzenia wywołującego skutki o charakterze majątkowym lub finansowym,
 - 2) na początek każdego następnego roku obrotowego,
 - 3) na dzień zmiany formy prawnej,
 - 4) na dzień wpisu do rejestru połączenia jednostek lub podziału jednostki, powodujących powstanie nowej jednostki (jednostek),
 - 5) na dzień rozpoczęcia likwidacji lub ogłoszenia upadłości
- w ciągu 15 dni od zaistnienia tych zdarzeń.

(art. 12. ust.1)

Księgi rachunkowe zamyka się

- 1) na dzień kończący rok obrotowy,
 - 2) na dzień zakończenia działalności jednostki, w tym również jej sprzedaży, zakończenia likwidacji lub postępowania upadłościowego o ile nie nastąpiło jego umorzenie,
 - 3) na dzień poprzedzający zmianę formy prawnej,
 - 4) w jednostce przejmowanej na dzień połączenia związanego z przejęciem jednostki przez inną jednostkę, to jest na dzień wpisu do rejestru tego połączenia,
 - 5) na dzień poprzedzający dzień podziału lub połączenia jednostek, jeżeli w wyniku podziału lub połączenia powstaje nowa jednostka, to jest na dzień poprzedzający dzień wpisu do rejestru połączenia lub podziału,
 - 6) na dzień poprzedzający dzień postawienia jednostki w stan likwidacji lub ogłoszenia upadłości,
 - 7) na inny dzień bilansowy określony odrębnymi przepisami
- nie później niż w ciągu 3 miesięcy od dnia zaistnienia tych zdarzeń.
- (art. 12. ust.2)

- Ostateczne zamknięcie i otwarcie ksiąg rachunkowych jednostki kontynuującej działalność powinno nastąpić najpóźniej w ciągu 15 dni od dnia zatwierdzenia sprawozdania finansowego za rok obrotowy.

(art. 12 ust. 4)

(po naniesieniu ewentualnych korekt wynikających z badania biegłego)

- Zamknięcie ksiąg rachunkowych polega na nieodwracalnym wyłączeniu możliwości dokonywania zapisów księgowych w zbiorach tworzących zamknięte księgi rachunkowe.

(art. 12 ust. 5)

Księgi rachunkowe uznaje się za prowadzone bieżąco, jeżeli:

- 1) pochodzące z nich informacje umożliwiają sporządzenie w terminie obowiązujących jednostkę sprawozdań finansowych i innych, sprawozdań, w tym deklaracji podatkowych oraz dokonanie rozliczeń finansowych;
- 2) **zestawienia obrotów i sald kont księgi głównej są sporządzane przynajmniej za poszczególne okresy sprawozdawcze, nie rzadziej niż na koniec miesiąca, w terminie, o którym mowa w pkt 1, a za rok obrotowy - nie później niż do 85 dnia po dniu bilansowym;**
- 3) ujęcie wpłat i wypłat gotówką, czekami i wekslami obcymi oraz obrotu detalicznego i gastronomii następuje w tym samym dniu, w którym zostały dokonane.

(art. 24. ust.5 uor)

Zestawienie obrotów i sald

Na podstawie zapisów na kontach księgi głównej każda jednostka sporządza na koniec każdego okresu sprawozdawczego, nie rzadziej niż na koniec miesiąca, zestawienie obrotów i sald, zawierające:

- 1) symbole lub nazwy kont,
- 2) salda kont na dzień otwarcia ksiąg rachunkowych, obroty za okres sprawozdawczy i narastająco od początku roku obrotowego oraz salda na koniec okresu sprawozdawczego,
- 3) sumę sald na dzień otwarcia ksiąg rachunkowych, obrotów za okres sprawozdawczy i narastająco od początku roku obrotowego oraz sald na koniec okresu sprawozdawczego.

Obroty tego zestawienia powinny być zgodne z obrotami dziennika lub z obrotami dzienników częściowych.

(art. 18 ust. 1)

Zestawienie sald kont pomocniczych

Co najmniej na dzień zamknięcia ksiąg rachunkowych sporządza się zestawienia sald wszystkich kont ksiąg pomocniczych,

a na dzień inwentaryzacji – zestawienia sald inwentaryzowanej grupy składników aktywów.

(art. 18 ust. 2)

Zakładowy plan kont – przykładowe zagadnienia do weryfikacji

- 1) Porównać konta wykazane w ZPK i opis ich funkcjonowania z kontami i ich opisami w rzzrk,
- 2) Porównać konta wykazane w ZPK z kontami wykazanymi w Zestawieniu obrotów i sald kont księgi głównej (zwrócić uwagę, czy w ZOiS nie występują konta, których nie ma w ZPK),
- 3) Porównać prowadzoną ewidencję analityczną z zapisami prowadzenia ewidencji analitycznej zawartymi w Polityce rachunkowości.

Przykładowe ryzyka w obszarze Polityka rachunkowości

- Polityka rachunkowości nie jest zgodna z przepisami uor;

Czy wystarczy?????

Osoba odpowiedzialna: kierownik jednostki

Przykładowe ryzyka w obszarze Polityka rachunkowości

- Nieustalenie w formie pisemnej PR przez kierownika jednostki (np.: zarządzeniem);
- Niedokonanie aktualizacji PR mimo zmian przepisów obejmujących treść PR;
- Nieokreślenie roku obrachunkowego i okresów sprawozdawczych;
- Nieokreślenie metod wyceny aktywów i pasywów oraz ustalania wyniku finansowego;
- Błędne określenie metod wyceny aktywów i pasywów (niezgodne z przepisami uor);

Przykładowe ryzyka w obszarze Polityka rachunkowości

- Brak zakładowego planu kont, ustalającego wykaz kont księgi głównej, przyjęte zasady klasyfikacji zdarzeń, zasady prowadzenia kont ksiąg pomocniczych oraz ich powiązania z kontami księgi głównej;
- Wadliwe opracowanie zakładowego planu kont (błędna klasyfikacja zdarzeń gospodarczych, brak opisu zasad księgowania na kontach syntetycznych i analitycznych, itd.);
- Zakładowy plan kont niezgodny z przepisami rzp;
- Niedostosowanie zakładowego planu kont do potrzeb jednostki (np. z powodu przyjęcia wzorcowego planu kont);
- Zestawienie obrotów i sald kont księgi głównej nie spełnia wymagań przepisu art. 18 uo (np. brak obrotów narastająco, **wyjaśnienia: bo system został tak skonfigurowany!!!**);
- ZPK nie zawiera niektórych kont, na których prowadzona była ewidencja operacji gospodarczych;

Przykładowe ryzyka w obszarze Polityka rachunkowości

- Brak wykazu ksiąg rachunkowych, a przy prowadzeniu ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera - wykazu zbiorów danych tworzących księgi rachunkowe na informatycznych nośnikach danych z określeniem ich struktury, wzajemnych powiązań oraz ich funkcji w organizacji całości ksiąg rachunkowych i w procesach przetwarzania danych;
- Brak systemu przetwarzania danych, a przy prowadzeniu ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera - opisu systemu informatycznego, zawierającego wykaz programów, procedur lub funkcji, w zależności od struktury oprogramowania, wraz z opisem algorytmów i parametrów;
- Brak opisu programowych zasad ochrony danych, w tym w szczególności metod zabezpieczenia dostępu do danych i systemu ich przetwarzania;
- Nieokreślenie wersji oprogramowania i daty rozpoczęcia jego eksploatacji;

Przykładowe ryzyka w obszarze Polityka rachunkowości

- Brak opisu systemu służącego ochronie danych i ich zbiorów, w tym dowodów księgowych, ksiąg rachunkowych i innych dokumentów stanowiących podstawę dokonanych w nich zapisów;
- Przyjęcie stosowania uproszczeń niezgodnych z przepisami prawa;
- Brak spójności zapisów w Polityce rachunkowości (te same kwestie ujęte w różny sposób w kilku miejscach);
- Brak określenia sposobu i terminu zamknięcia ksiąg rachunkowych;
- Brak zapisów dotyczących „doksięgowania” do poprzednich okresów sprawozdawczych, do poprzedniego roku obrotowego;

Przykładowe skutki zmaterializowania się ryzyka

- Brak opisanych zasad dokonywania wyceny aktywów i pasywów może spowodować, że dane będą niezgodę ze stanem faktycznym a sprawozdanie finansowe nie będzie rzetelne;
- Niezaktualizowany ZPK spowoduje błędne księgowania, na nieaktualne konta, niezgodne z przepisami prawa;
- Niezapisanie w PR, że konta rozrachunków mogą wykazywać dwa salda, może spowodować błędną prezentację należności i zobowiązań;
- Brak określenia stosowanych uproszczeń może skutkować odmienną prezentacją danych w SF i nie zapewni porównywalności danych;
- Brak szczegółowych zapisów dotyczących ewidencji środków trwałych;

W szczególności w sytuacji dużej rotacji kadr, przy braku stosowanych zapisów w PR, pracownicy nie będą wiedzieli w jaki sposób prawidłowo wykonywać swoje zadania.

Literatura

1. Komunikat Ministra Finansów z dnia 27 grudnia 2018 r., w sprawie ogłoszenia uchwały Komitetu Standardów Rachunkowości w sprawie przyjęcia aktualizacji Krajowego Standardu Rachunkowości Nr 7 „Zmiany zasad (polityki) rachunkowości, wartości szacunkowych, poprawianie błędów, zdarzenia następujące po dniu bilansowym – ujęcie i prezentacja”;
2. Vademecum głównego księgowego jednostki finansów publicznych, red. M. Kaczurak-Kozak, M. Rotkiewicz, P. Walczak, C.H.Beck, wydanie II, Warszawa, 2018;
3. A. Zysnarska, Dokumentacja zasad (polityki) rachunkowości w jednostkach budżetowych i samorządowych zakładach budżetowych. Wzorzec zarządzenia z suplementem elektronicznym, Oddk, Gdańsk, 2019;
4. Maria Jasińska, Grzegorz Kurzątkowski, Dokumentacja wewnętrzna w jednostkach sektora finansów publicznych – zakładowy plan kont, zbiór instrukcji, zarządzeń i innych dokumentów regulujących gospodarkę finansową, Infor, Warszawa, 2015;
5. Ustawa o finansach publicznych, Ustawa o odpowiedzialności za naruszenie finansów publicznych, Komentarz, red. W. Misiąg, C.H. Beck, wydanie 2, Warszawa, 2017;
6. Ryzyko w rachunkowości, red. A. Karmańska, Difin, Warszawa, 2008;
7. Rachunkowość w nurcie ekonomiczno-finansowo-zarządczym, red. A. Karmańska, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa, 2020.